

JXD se ptá: Kde domov můj?

Foto: 14.01.2010 - Text: Kateřina Kadlecová

JXD píše v Reflexu č. 2 i zde na webu o genetice a svém židovství. Rozhodla jsem se doslovit pár faktů, které se týkají nás všech – třeba možného společného původu Čechů a Rusů a taky smysluplnosti rozplétání vláken DNA.

JXD píše v Reflexu č. 2 i zde na webu o genetice a svém židovství. Rozhodla jsem se doslovit pár faktů, které se týkají nás všech – třeba možného společného původu Čechů a Rusů a taky smysluplnosti všeho toho rozplétání vláken DNA.

Zhruba před 60 000 lety se skupina našich afrických předků, praotců celého lidstva, vydala na cestu. Někde na té cestě jsme se narodili my – a začali jsme se ptát po svém původu. Žijeme už od doby ledové na českém území? Nebo naši praotci přešli Kavkaz, když utíkali před Čingischánovými hordami? Nebo přitáhli pod Říp v paleolitu s ostatními kromaňonci, když ustoupila poslední doba ledová?

DNA dědíme po rodičích a některé její úseky se jen minimálně mění. To umožňuje porovnat je s DNA obyvatel různých částí světa. Dle genetických znaků na chromozomu Y lidské DNA lze od sebe odlišit skupiny mužských linií majících společného předka – haploskupiny. Ty se konvenčně označují písmeny v rozsahu A až T a dále se dělí do podskupin pomocí čísel a malých písmen. Když se znaky na chromozomu Y shodují se znaky populace, která žila řekněme před patnácti tisíci lety na Sibiři, pochází vaše otcovská linie právě odtud.

Slovan jsem a Slovan budu

Na webu s evropskými daty www.eupedia.com je dostupná databáze ozřejmující na základě dvacítky vědeckých článků, studií a zpráv z výzkumů, jaké haploskupiny jsou přítomny v jakém regionu (tedy státu) Evropy. Předci Čechů přišli na naše dnešní území stejně jako příslušníci ostatních evropských etnik, rodových klanů či národů z různých směrů. 34 % z nás (podle údajů české společnosti Genomac, o níž Jirka píše ve svém článku, dokonce 40 %) patří k haploskupině R1a stejně jako zhruba polovina Poláků, Ukrajinců a Bělorusů – všichni máme své kořeny zapuštěné v euroasijských stepích dnešní východní Ukrajiny. Zde asi 18 tisíc let před Kristem mužský kmen R1a vznikl a odsud v průběhu prehistorie v několika vlnách migroval do Evropy, mimo jiné i se slovanskými kmeny. Okolo 22 % Čechů (podle Genomacu 25 %) pak patří k haploskupině R1b, která je typická pro obyvatele jihozápadní a západní Evropy a vyvinula se zřejmě na Pyrenejském poloostrově, kam se prapředci uchýlovali, aby unikli mrazu v době ledové. Zjednodušeně řečeno, dalších 12 % z nás má původ na Středním východě (E1b1b a J2), 11 % ve Skandinávii a v severní Evropě (I1), 9 % na Balkáně (I2a). Otcovské linie zbylých 12 % Čechů pak končí na Blízkém východě, v Pobaltí, na Sibiři a v jiných koutech světa.

Velmi podobně jako my jsou na tom Slováci – 40 % z nich patří k R1a, 23 % k R1b, 11 % náleží k potomkům blízkovýchodních a balkánských imigrantů v době neolitu, době železné a době bronzové a 10 % má jihoslovanskou, balkánskou skupinu I2a. Mimochodem, údaje v českých kolonkách se od těch z laboratoří Genomacu trochu liší. Může za to různá velikost vzorku populace, z něhož byla data získána. Procento sem, procento tam – hlavní migrační tahy jsou pro všechny větší evropské kmeny/národy určeny.

„Skvělá izolace“ a bezbřehá mátuška Rus

Obyvatelé oblastí, které byly těžko dostupné, nebo klany jinak izolované (kulturně nebo nábožensky jako třeba Židé) většinou pocházejí z jednoho proudu prapředků. Čtyři z pěti Irů a Velšanů, tři ze čtyř Skotů a dva ze tří Angličanů tak jsou nositeli „západoevropské“ haploskupiny R1b. Příkladem hezky izolované skupiny jsou také Finové: 58,5 % patří k haploskupině N1c1, a jsou tedy emigranty z doby mezolitu uralo-finského, baltského a sibiřského původu, 28 % má haploskupinu I1, charakteristickou pro někdejší nordické kmeny, 7,5 % Finů má baltoslavickou R1a a 3,5 % západoevropskou R1b. Do ostatních osmi hlavních haploskupin spadá 2,5 % obyvatel.

Slavjanofily i rusofoby bude jistě zajímat, jak je to se společnými předky Čechů a Rusů.

Uvědomme si však, o jak obrovském území hovoříme, kolik etnických menšin se ve stočtyřicetimilionové širé Rusi vyskytuje. Můžeme zjednodušeně konstatovat, že my, Češi, jsme podstatně „západnější“ než Rusové, neboť v souladu s tabulkami lze tvrdit, že celých 46 % dnešních obyvatel Ruska pochází z euroasijských stepí, 23 % přišlo před 12 000 lety ze Sibíře a severní Evropy, 10,5 % z jihovýchodní Evropy, pouhých 6 % z lidí paleolitické západní Evropy, 5 % z neolitických germánských, severních kmenů a 3 % z někdejší Mezopotámie. To však jen popíšeme průměr získaný z mnoha dílčích výzkumů různých ruských populací a nedostaneme se nikam. A to jsme ani nezačali s předky v mateřské linii a s mitochondriální DNA!

Článek Jiřího X. Doležala o jeho původu a genetice si přečtěte v Reflexu č. 2 (vyšel 14. 1.).